[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-7\(13\)-199-207](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-7(13)-199-207)

УДК 347.121.2

Музика Марія Петрівна кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, вул. Шевченка 46, Хмельницький, 29000, тел.: (0382) 76-43-68, e-mail: m-muzika@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-4933-7101>

Голота Наталія Петрівна кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри правознавства і гуманітарних дисциплін, Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету, вул. Гонти 37, Вінниця, 21017, тел.: (0432) 55-49-55, e-mail: golota.natalij@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4113-7743>

ДІЛОВА РЕПУТАЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В СИСТЕМІ НЕМАЙНОВИХ БЛАГ

Анотація. У статті здійснено дослідження ділової репутації юридичних осіб в системі немайнових благ. З'ясовано правову природу немайнових прав та нематеріальних благ, які, попри їх немайновий характер, можуть бути оцінені. Встановлено подвійну правову природу особистих немайнових прав, що зводиться до того, що оборотоздатні об'єкти особистих немайнових правовідносин можуть мати і майнову природу. Досліджено, що юридична особа попри її майнові права може володіти й особистими немайновими правами. Водночас, обсяг особистої немайнової правоздатності юридичної особи окреслюється (уточнюється) її природою. Досліджено підходи до визначення сутності поняття «ділова репутація». З'ясовано правове регулювання ділової репутації, а також її визначення в законодавстві. Виявлено, що ділова репутація є елементом немайнових прав, які належать юридичній особі. Доведено, що ділова репутація є оборотоздатною, а також може бути предметом цивільно-правового договору, укладеного виключно із суб'єктом, який здійснює підприємницьку діяльність. З'ясовано, що головною ознакою ділової репутації, що відрізняє її від інших немайнових благ, є вартісна оцінка, яку має ділова репутація, також вона вважається нематеріальним активом підприємства (установи, організації). Досліджено визначення поняття «гудвіл» (ділова репутація). Виявлено, що ділова репутація – немайнове благо, що є невід'ємним від юридичної особи, однак, водночас, можна ним розпорядитися шляхом надання іншій особі. Доведено, що ділова репутація, як класичне немайнове благо, зумовило трансформацію юридичних осіб та появу нового їх класу, які, формуючи якісні характеристики ділової репутації, отримують економічний прибуток. Досліджено співвідношення понять «ділова репутація» та «професійна репутація» та виявлено, що зазначені поняття не є тотожними, так як ділова репутація належить лише юридичній особі. З'ясовано, що ділова репутація є особливим

елементом немайнових благ. З врахуванням наявності ознак ділової репутації, які є відмінними від немайнових благ, запропоновано винести регулювання даної правової категорії у відповідну главу Цивільного кодексу України.

Ключові слова: немайнові права, нематеріальні блага, об'єкти цивільних прав.

Muzyka Mariia Petrivna Ph.D in Juridical Sciences, Associate Professor of the Department of theory of law and criminal procedure activity, National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi, Shevchenko St., 46, Khmelnytskyi, 29000, tel.: (0382) 76-43-68, e-mail: m-muzika@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-4933-7101>

Holota Nataliia Petrivna Ph.D in Juridical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Jurisprudence and Humanitarian Disciplines, Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics, Western Ukrainian National University, Street Honty, 37, Vinnytsia, 21017, tel.: 0432) 55-49-55, e-mail: golota.natalij@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4113-7743>

COMMERCIAL GOODWILL OF LEGAL ENTITIES IN THE SYSTEM OF INTANGIBLE BENEFITS

Abstract. The investigation if commercial goodwill of legal entities in the system of intangible benefits has been conducted in the academic paper. The legal nature of non-property rights and intangible benefits has been clarified, which, despite their intangible nature, can be assessed. The dual legal nature of personal non-property rights has been established, which comes down to the fact that transferable objects of personal intangible legal relations may also have a property nature. It has been proven that legal entities, despite their property rights, can also possess personal non-property rights. Along with this, the scope of the personal non-property legal capacity of a legal entity is determined (specified) by its nature. The approaches to defining the “commercial goodwill” concept have been investigated. The legal regulation of commercial goodwill, as well as its definition in the legislation has been clarified. It has been revealed that commercial goodwill is an element of non-property rights belonging to a legal entity. It has been proven that commercial goodwill is transferable and can also be the subject of a civil law contract concluded exclusively with an entity carrying out entrepreneurial activity. It has been found that the basic feature of goodwill distinguishing it from other intangible benefits is the value assessment, which is the feature of commercial goodwill; by the way, it is considered as an intangible asset of the enterprise (institution, organization). The definition of the “commercial goodwill” concept (business reputation) has been investigated. It has been revealed that business reputation is an intangible benefit constituting an inherent element of a legal entity; however, at the same time, it can be disposed of by providing it to another person. It has been proven that business reputation, as a classic intangible benefit, has led to the transformation of legal entities and the emergence of a new class of them, which, forming the qualitative characteristics of commercial goodwill, receive

economic profit. The interrelationship between the concepts of “commercial goodwill” and “professional reputation” has been investigated. Consequently, it has been revealed that these concepts are not identical, forasmuch as commercial goodwill applies only to a legal entity. It has been found that commercial goodwill is a special element of intangible benefits. Taking into consideration the presence of commercial goodwill features, which are different from intangible assets, it is proposed to make the regulation of this legal category in the relevant chapter of the Civil Code of Ukraine.

Keywords: non-property rights, intangible benefits, objects of civil rights.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку цивілістичної науки, вчені та практики не можуть прийти до однозначного висновку щодо правової природи ділової репутації. Зокрема, юридична наука в своєму змісті визначає ділову репутацію як чинник, завдяки якому можна розрізнити між собою суб'єкти цивільного права. При цьому, якщо брати до уваги юридичних осіб (приватного чи публічного права), то в даному випадку ділова репутація надає можливість ідентифікувати дані суб'єкти.

Дана тема набула особливої актуальності в умовах розвитку ринкових відносин, трансформації бізнесу, переосмисленні і розвитку немайнових прав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковцями, які досліджували особисті немайнові права та правовідносини є: Сліпченко С.О. [13; 14], Кохановська О.В. [2]. Дослідження часткових аспектів сутності поняття «ділова репутація» та зокрема ділової репутації юридичних осіб здійснювали: Картавцева Ю. В. [3; 4], Кравченко Т. С., Лучка І. Ю. [1], Швидка Т. [16].

Незважаючи на великий пласт наукових досліджень у науці, узгоджене розуміння ділової репутації юридичних осіб досі не сформоване, що зумовлює необхідність дослідження даного поняття.

Метою дослідження є встановлення особливостей застосування норм цивільного права, які регулюють право на ділову репутацію юридичних осіб, визначення місця ділової репутації в системі об'єктів цивільного права. Завданням дослідження є: всебічне вивчення та тлумачення ділової репутації юридичних осіб в системі немайнових благ.

Виклад основного матеріалу. Якщо звернутись до основ, які регулюють цивільні правовідносини, а саме, Цивільний кодекс України (ЦКУ), то даний нормативно-правовий акт відносить ділову репутацію до нематеріальних благ. За змістом ч. 2 ст. 269 ЦКУ нематеріальні блага не можуть мати грошового еквіваленту [2; 15].

Водночас, в юридичній літературі зазначається, що права на такі об'єкти, як ім'я, зображення, честь, ділова репутація, особисті папери, житловий простір, кореспонденція, інформація, автономність юридичної особи, а також її найменування, інші оборотоздатні об'єкти особистих немайнових правовідносин можуть мати і майнову природу, оскільки ці блага можуть бути оцінені у грошах [13]. Подвійна природа особистих немайнових правовідносин поряд із оборотоздатними об'єктами [14], дала можливість деяким дослідникам встановити подібність їх з правовідносинами інтелектуальної власності [2].

Український законодавець в нормах цивільного права чітко визначив здатність юридичної особи мати право на недоторканність ділової репутації, таємницю кореспонденції, інформацію, найменування тощо. Сучасні наукові дослідження, присвячені цій проблематиці, вказують на те, що юридичні особи здатні мати поміж іншого, і деякі особисті немайнові права. Адже якщо звернутись до Конституції України, яка визначає право кожного на однакові юридичні можливості, то за загальним правилом, як фізичні, так і юридичні особи мають рівні правові можливості у здатності мати не тільки майнові, а й особисті немайнові права. При цьому обсяг особистої немайнової правоздатності юридичної особи окреслюється (уточнюється) її природою.

Однак, необхідно зазначити, що у визначеному спектрі особистих немайнових прав, юридичній особі, зокрема, не притаманні право на свободу вибору місцезнаходження (на відміну від фізичної особи, яка має право на місце проживання), право на вільне пересування та право на повагу честі й гідності.

Отже, ділова репутація – єдиний з елементів складової немайнових прав, яка притаманна юридичній особі. При цьому особливістю ділової репутації є те, що вона формується виключно в контексті підприємницької діяльності, адже саме в рамках підприємницької діяльності можливо означити весь спектр складових ділової репутації в повному обсязі з урахуванням її вартісної характеристики. Такий підхід обґрунтовується тим, що ділова репутація є оборотоздатною, та може бути предметом цивільно-правового договору, наприклад, договору концесії, який укладено виключно із суб'єктом, що здійснює підприємницьку діяльність.

Визначальною особливістю ділової репутації, яка відрізняє її від інших немайнових благ, є наявність вартісної характеристики, адже ділова репутація визнається нематеріальним активом підприємства (установи, організації).

Порядком експертної оцінки нематеріальних активів, який втратив чинність у 2013 році, поняття «гудвіл» (ділова репутація) визначалося як комплекс заходів, спрямованих на збільшення прибутку підприємств без відповідного збільшення активних операцій, включаючи використання кращих управлінських здібностей, домінуючу позицію на ринку продукції (послуг, робіт), нові технології [10, п.11].

Зауважимо, що вартість гудвілу визнається лише в тому випадку, якщо підприємство отримує прибуток вище середньогалузевого рівня на майно (активи) або ж власний капітал.

Відповідно до Податкового кодексу України (ПКУ) гудвіл теж відображає вартість ділової репутації та є нематеріальним активом, вартість якого розраховується як різниця між ринковою ціною й балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу, який з'являється як результат використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів (послуг), нових технологій тощо [6, ст.14.1.40]. Т. Швидка зауважує, що гудвіл можна трактувати як вартісне вираження ділової репутації підприємства, водночас не завжди поняття «ділова репутація» та «гудвіл» є тотожними між собою. Деякі науковці вважають, що різниця між цими поняттями полягає в тому, що гудвіл є нематеріальним активом підприємства (має вартісну

характеристику, може бути оцінений) тоді як ділова репутація вважається морально-етичною категорією, а також особистим немайновим благом підприємства [16, С. 63]. Схожу позицію обґрунтовує К.Г. Некіт, яка вважає, що гудвіл, основними ознаками якого є невіддільність від суб'єкта господарювання та можливість реалізації лише разом з ним, не дорівнює поняттю «ділова репутація», а є значно ширшим [5, С. 104].

Водночас в останній редакції Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» ділова репутація трактується як сукупність інформації про фізичну або юридичну особу, яка документально підтверджена, що надає можливість зробити висновок щодо відповідності діяльності особи вимогам чинного законодавства, діловій практиці й професійній етиці, а також дані щодо порядності, професійні й управлінські здібності фізичної особи [7]. В такому контексті можна стверджувати, що ділова репутація має вартісну оцінку та враховується як немайновий актив організації, та у виключних випадках може бути відділена від її носія.

Процес формування ділової репутації будь-якої організації пов'язаний із її комерційною природою. Так, з метою створення даного немайнового блага, будь-яка організація повинна, зокрема, підвищувати якість товарів та послуг, належним чином виконувати обов'язки за договірними правовідносинам, формувати належні ділові зв'язки як-то у корпоративній сфері, так і з державними органами та органами місцевого самоврядування. Дані активні дії мають своїм наслідком підвищення прибутку юридичної особи, появи нових контрагентів та споживачів, підвищення рівня виробництва товарів, робіт та послуг, тобто є невід'ємною частиною підприємництва. Суб'єкт, який створює дане немайнове благо, офіційно визнаний державою, як особа, яка здійснює підприємницьку діяльність, шляхом проведення відповідних реєстраційних дій у відповідності до законодавства. Таким чином, ділова репутація, як класичне немайнове благо, обумовлює появу нового якісного класу юридичних осіб, які своїми активними діями отримують економічний прибуток, та формують інші якісні характеристики ділової репутації, відмінні від тих, які закладені законодавцем у Цивільному кодексі України.

При цьому необхідно зауважити, що поза підприємницькою діяльністю існує професійна репутація, яка має схожі риси із діловою репутацією, однак між даними категоріями неможливо встановити знак рівності. Професійна репутація є оцінкою, яка формується у суспільстві щодо відокремленого індивіда (фізичної особи), дозволяючи останньому займати відповідне положення у суспільстві, та відповідно володіти певними соціальними пільгам, які покращують його стан.

Ділова репутація юридичної особи є невід'ємним нематеріальним благом, однак, може бути використана іншими компаніями, за умовами укладеного договору комерційної концесії. У зв'язку з чим, складається ситуація, коли немайнове благо отримує майнові характеристики, перетворюючись в конкретний актив, який може бути використаний під час здійснення підприємницької діяльності. В розрізі викладеного, можна стверджувати, що невід'ємне від юридичної особи немайнове благо, в силу закону, є водночас, тим благом, яке можна надати іншій особі. При цьому, ділова репутація знаходиться

лише в рамках суспільних відносин, які направлені на виробництво та відчуження матеріальних цінностей, які споживаються поза сферою особистого споживання. Тобто, суб'єкт, який формує ділову репутацію, здійснює підприємницьку діяльність та має відповідний статус, та зареєстрований за відповідною процедурою, визначеною нормами чинного законодавства.

В окремих дослідженнях стверджується, що законодавче визначення поняття «ділова репутація» стосовно суб'єктів господарювання у чинних нормативно-правових актах відсутнє, проте на захист ділової репутації звертається особлива увага [1, С. 134]. Зокрема, Т. С. Кравченко до способів захисту права на ділову репутацію відносить:

загальні способи захисту прав юридичних осіб – відшкодування збитків, припинення правопорушення тощо;

спеціальні способи захисту прав юридичних осіб – спростування недостовірної інформації;

спеціальні способи захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, що забезпечують комерціалізацію ділової репутації суб'єктів господарювання – опублікування в ЗМІ інформації щодо порушення й зміни судового рішення чи вилучення контрафактної продукції тощо [3, С. 94].

Зауважимо, що трактування поняття «ділова репутація» міститься у трьох Законах України (рис. 1)

Про банки і банківську діяльність	•Ділова репутація - відомості, зібрані НБУ, про відповідність діяльності юридичної або фізичної особи, у тому числі керівників юридичної особи та власників істотної участі у такій юридичній особі, вимогам закону, діловій практиці та професійній етиці, а також відомості про порядність, професійні та управлінські здібності фізичної особи
Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг	•Ділова репутація - сукупність документально підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про відповідність її господарської та/або професійної діяльності вимогам законодавства, а для фізичної особи - також про належний рівень професійних здібностей та управлінського досвіду, а також відсутність в особі судимості за корисливі злочини і за злочини у сфері господарської діяльності, не знятої або не погашеної в установленому законом порядку
Про ринки капіталу та організовані товарні ринки	•Ділова репутація - сукупність документально підтвердженої інформації про фізичну або юридичну особу, що дає можливість зробити висновок про відповідність її діяльності вимогам законодавства, діловій практиці та професійній етиці, а також відомості про порядність, професійні та управлінські здібності фізичної особи

Рис. 1. Трактування ділової репутації в законодавстві України
Сформовано самостійно на основі [7; 8; 12]

Отож, фактично поняття ділової репутації окреслено в законодавстві, стосується як юридичної так і фізичної особи та передбачає наявність певної інформації, яка підтверджена документально.

Водночас в інформаційному листі Вищого господарського суду України зазначено, що ділову репутацію юридичної особи становить престиж її фірмового (комерційного) найменування, торговельних марок та інших належних їй нематеріальних активів серед кола споживачів її товарів та послуг [9]. У постанові Пленуму Верховного Суду дається окреме трактування ділової репутації фізичної особи як набутої нею суспільної оцінки ділових та професійних якостей при виконанні особою трудових, службових, громадських чи інших обов'язків. Водночас діловою репутацією юридичної особи вважають оцінку підприємницької, громадської, професійної чи іншої діяльності, яку здійснює особа як учасник суспільних відносин [11].

Обидва згаданих вище документи наголошують щодо визначення змісту ділової репутації, який залежить від природи суб'єкта, проте чинне законодавство не містить універсального та конкретного її визначення, адже поняття ділової репутації є морально-етичною категорією. З метою дієвого захисту ділової репутації та усунення правових колізій і протиріч доцільно закріпити чітке визначення ділової репутації у Цивільному та Господарському кодексах. У цих Кодексах, як і в інших нормативно-правових документах, термін «ділова репутація» застосовується в контексті захисту прав юридичних та фізичних осіб, правомірності використання об'єктів інтелектуальної власності тощо. Тому чітке закріплення даного поняття та його правової природи сприятиме забезпеченню належного правового регулювання використання, захисту й охорони ділової репутації фізичних та юридичних осіб [4, С. 94].

Висновок. Аналізуючи вище викладене, можна стверджувати, що ділова репутація є специфічним елементом немайнових благ, з відмінними від загальних дефініцій особливостями. Деякі автори, характеризуючи ділову репутацію, зазначають про її приналежність до об'єктів інтелектуальних прав. В силу того, що ділова репутація не є результатом творчої праці, її можливо віднести до засобів індивідуалізації юридичної особи, які складають систему дій, що здійснюються з метою ідентифікації суб'єкта, його діяльності з виробництва або реалізації товарів, послуг або робіт. В розрізі викладеного та враховуючи наявність ознак ділової репутації, які є відмінними від немайнових благ, існує нагальна потреба винести регулювання даної правової категорії до Господарського та Цивільного кодексів України. Перспективи подальших розвідок у даному напрямі можуть полягати у виокремленні особливостей ділової репутації фізичних та юридичних осіб та вивченні можливості і доцільності конкретизації окремих визначень для даних категорій.

Література:

1. Картавцева Ю. В. Сутність ділової репутації стосовно суб'єктів господарювання / Ю. В. Картавцева, І. Ю. Лучка // Юридичний вісник. - 2017. - 1 (42). – С. 133-139
2. Кохановська О. В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: монографія. Київ: Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2006. 440 с.

3. Кравченко Т. С. Способи захисту права на ділову репутацію суб'єктів господарювання: поняття та критерії вибору ефективного способу захисту / Т. С. Кравченко // Господарське право та процес. – 2020. - № 3. – С. 89-95.

4. Кравченко Т. Поняття «ділова репутація суб'єктів господарювання»: визначення та правова природа / Тетяна Кравченко // Підприємництво, господарство і право. – 2019. - № 3. – С.93-100

5. Некіт К.Г. Захист права власності на нематеріальні активи у практиці європейського суду з прав людини / К.Г. Некіт // Правові новели: Науковий юридичний журнал. – 2020. - № 10. - С. 101-107

6. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755- VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

7. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України (В редакції Закону № 738-IX від 19.06.2020) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/ed20210701#n1760>

8. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 №2121-III [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

9. Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію: лист Вищого господарського суду від 28.03.2007 № 01-8/184. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_184600-07#Text

10. Про затвердження Порядку експертної оцінки нематеріальних активів: наказ Фонду державного майна, ДКНТ України від 27.07.1995 № 969/97. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0292-95#Text>

11. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Верховного суду України від 27.02.2009 № 1. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#Text

12. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

13. Слипченко С. А. Оборотоспособность объектов личных неимущественных прав, обеспечивающих социальное бытие физического лица: монография. Харьков: ФОП Мичурина Н. А., 2011. С.336.

14. Слипченко С. О. Особисті немайнові правовідносини щодо оборотоздатних об'єктів: монографія. Харків: Діаплюс, 2013. С. 552.

15. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

16. Швидка Т. Господарсько-правове регулювання порушень, пов'язаних із неправомірним використанням ділової репутації суб'єктів господарювання / Т. Швидка // Юридичний вісник. – 2021. – № 2. – С. 62-69. <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.2143>

References:

1. Kartavtseva Yu. V., Luchka I.Yu. (2017) Sutnist' dilovoyi reputatsiyi stosovno sub"yektiv hospodaryuvannya [The essence of business reputation in relation to business entities]. Yurydychnyy visnyk - Legal Bulletin, 1 (42), 133-139 [in Ukrainian].

2. Kokhanovsjka, O. V. (2006). Teoretychni problemy informacijnykh vidnosyn u cyvilnomu pravi [Theoretical problems of information relations in civil law], Vyd.-polighr. centr «Kyivjskyj universytet», Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].

3. Kravchenko T. S. (2020). Spособy zakhystu prava na dilovu reputatsiyu sub"yektiv hospodaryuvannya: ponyattya ta kryteriyy vyboru efektyvnoho sposobu zakhystu [Ways to protect the right to business reputation of business entities: the concept and criteria for choosing an effective method of protection], Hospodarske pravo ta protses – Economic Law and Process, 3, 89-95 [in Ukrainian].

4. Kravchenko T. (2019). Ponyattya «dilova reputatsiya subyektiv hospodaryuvannya»: vyznachennya ta pravova pryroda [The concept of "business reputation of business entities": definition and legal nature], *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 3, 93-100 [in Ukrainian].
5. Nekit K.H. (2020). Zakhyst prava vlasnosti na nematerial'ni aktyvy u praktytsi yevropeys'koho sudu z prav lyudyny [Protection of property rights to intangible assets in the practice of the European Court of Human Rights], *Pravovi novely: Naukovyy yurydychnyy zhurnal – Legal short stories: Scientific legal journal*, 10, 101-107 [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy (2010) "Podatkovyj kodeks Ukrainy" [Law of Ukraine "Tax Code of Ukraine"] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy (2020) "Pro rynky kapitalu ta orhanizovani tovarni rynky" [On capital markets and organized commodity markets]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/ed20210701#n1760> [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy (2000) "Pro banky i bankivsku dijalnistj" [Law of Ukraine "On banks and banking activity"] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> [in Ukrainian].
9. Lyst Vyshhogho ghospodars'kogho sudu (2007) "Pro dejaki pytannja praktyky zastosuvannja ghospodars'kymy sudamy zakonodavstva pro informaciju" [Letter of the Supreme Commercial Court "On some issues of the practice of application of information legislation by commercial courts"]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_184600-07#Text [in Ukrainian].
10. Nakaz Fondu derzhavnogho majna, DKNT Ukrainy (1995) "Pro zatverdzhennja Porjadku ekspertnoji ocinky nematerial'nykh aktyviv" [Order of the State Property Fund, SCST of Ukraine "On approval of the Procedure for expert evaluation of intangible assets"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0292-95#Text>. [in Ukrainian].
11. Postanova Verkhovnogho sudu Ukrainy (2009) "Pro sudovu praktyku u spravakh pro zakhyst ghidnosti ta chesti fizychnoji osoby, a takozh dilovoji reputaciji fizychnoji ta jurydychnoji osoby" [The decision of the Supreme court of Ukraine "On judicial practice in cases of protection of dignity and honor of the physical person, and also business reputation of the physical and legal person"]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#Text. [in Ukrainian].
12. Zakon Ukrainy (2001) "Pro finansovi poslughy ta derzhavne rehuljuvannja rynkiv finansovykh poslugh" [Law of Ukraine "On financial services and state regulation of financial services markets"] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> [in Ukrainian].
13. Slipchenko, S. A. (2011). *Oborotosposobnost obektiv lichnykh neimushchestvennykh prav, obespechivayushchikh sotsialnoe bytie fizicheskogo litsa* [Turnover of objects of personal non-property rights, ensuring the social existence of an individual], FOP Michurina N. A., Kharkov, Ukraine [in Russian].
14. Slipchenko, S. O. (2013). *Osobytyi nemajnovi pravovidnosyny shhodo oborotozdatnykh ob'ektiv* [Personal non-property legal relations in relation to negotiable objects], Disapljus, Kharkiv, Ukraine. [in Ukrainian].
15. Zakon Ukrainy (2003) "Tsyvil'nyy kodeks Ukrainy" [Law of Ukraine "Civil Code of Ukraine"] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
16. Shvydka T. (2021) Hospodars'o-pravove rehulyuvannya porushen, pov'yazanykh iz nepravomirnym vykorystanniam dilovoyi reputatsiyi subyektiv hospodaryuvannya [Economic and legal regulation of violations related to the illegal use of business reputation of business entities] *Yurydychnyy visnyk – Legal Bulletin*, 2, 62-69. Retrieved from <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.2143> [in Ukrainian].